

USTOLIČENJE "NOVE ISTORIJE "

- **ANALI**
- **INTELEKTUALNI
ZEMLJOTRES U
RAZUMIJEVANJU
ISTORIJE**

PROMJENE –POJAVA “ANALA”

- **Promjene koje su se desile u istoriografiji između 1929. i početka tridesetih godina imala su najdalekosežniji uticaj na savremenu historiografiju. PROMJENE SE VEZUJU ZA POJAVU ČASOPISA “ANALI” 1929 GOD.**

POKRETANJE ČASOPISA 15.01,1929

LISIJEN FEVR

MARK BLOK

ANNALES
D'HISTOIRE ÉCONOMIQUE
ET SOCIALE
Revue trimestrielle

Directeurs :
Marc Bloch — Lucien Febvre

TOME PREMIER
Année 1929

LIBRAIRIE ARMAND COLIN
103, Boulevard Saint-Michel, PARIS
—
1929

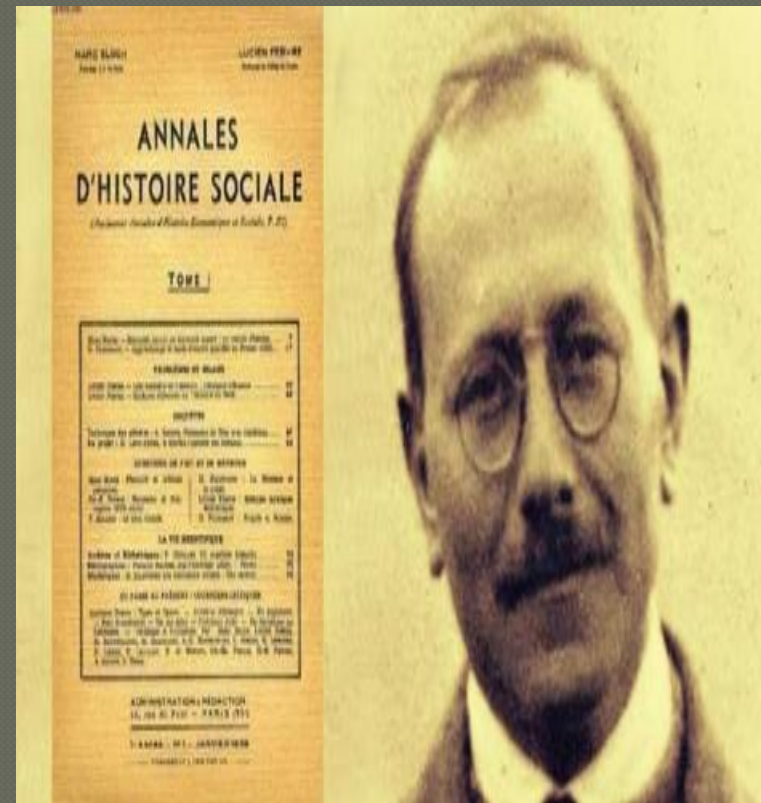
- , **Lisien Fevr** (1878 – 1956) i **Mark Blok** (1886 – 1944) su 15.01.1929. godine u Strasburu, kao urednici izdali prvi broj

Žele da zapostavljenoj ekonomskoj istoriji obezbijede središnje mjesto u istoriografiji

LISJEN FEVR

MARK BLOK

NOVO RAZUMIJEVANJE ISTORIJE

ANALI

- Uočava se da se prvi broj *Anala* pojavio u doba svjetske ekonomske krize (1929- 1933). Oni promovišu ekonomsku i socijalnu historiju, nastojeći pridobiti za saradnju ekonomiste, sociologe i geografe. *Anali* upoznaju čitaoce sa dometima i problemima sociologije, geografije, demografije, statistike, kolektivne psihologije, lingvistike i etnologije dok su, jedino prema filozofima ostali sumnjičavi i zatvoreni.

ANALI

- U Analima se tradicionalni sadržaj historije (politika i političke institucije, ideje, pravo, djelatnost istaknutih ličnosti) postupno zamjenjuju interesom za materijalnu proizvodnju, kretanje cijena, ekonomske cikluse, socijalnu mobilnost, tehniku, religiju, mentalitet. *Anali* postaju protivnici dominantne političke historije, historije – pripovijedanja o površnim događajima ispod kojih se ne vide dubinske strukture, a upravo njih treba analizirati**

Urednici *Anala* odbacuju događajnu, biografsku, istorizirajuću istoriju, erudiciju koja se iscrpljuje u monografijama.

EMIL DIRKHEJM

(1858-1917),

- Osnivači *Anala* bili su **pod uticajem sociologije Emila Dirkhejma**, ali odbijaju njegov **sociološki imperijalizam** i žele pokazati da istorija može povezati metodu generalizacije i individualizacije.

ANALISTI

SAMO DRUŠTVO U TOTALITETU

- Pripadnici struje okupljene oko *Anala* žestoko kritikuju tradicionalni pojam historijske činjenice i ističu kako ne postoji gotova historijska stvarnost koju bi historičar samo prepričao. Stvarnost je složena i konfuzna, jer su u društvu povezane sve pojave: političke i društvene strukture, ekonomije, vjerovanja, mentalitet i dr. Zato historičar iz izvora mora izabrati podatke za naučnu konstrukciju, koja omogućuje utvrđivanje i objašnjenje određenih pojava u prošlosti.

BITAN JE DRUŠTVENI TOTALITET

- Težnja *Anala* za **obuhvatanjem društvenog totaliteta** nadilazi vjekovnu identifikaciju političke historije sa historijom uopšte, a pogotovo diplomatsku historiju, kao usko shvaćenu obradu međunarodnih odnosa, zasnovanu isključivo na proučavanju diplomatskih izvora.

LISJEN FEVR

LISJEN FEVR

"ISTORIJA JE KĆI SVOG VREMENA "

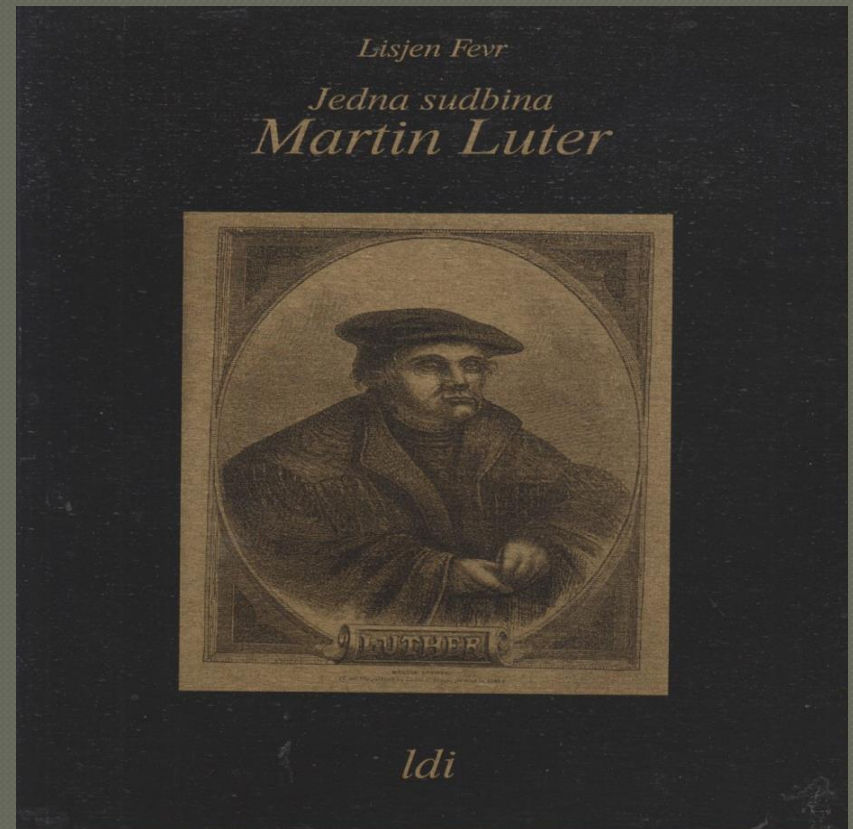
- Iluzijama tradicionalne historiografije o mogućnosti apsolutne *objektivnosti*, *Fevr* suprotstavlja svoju poznatu izreku o *istoriji, kćeri svog vremena*. Svaka istorija koja nije barem posredno povezana sa sadašnjošću je prema Fevru mrtva, jer ne može odgovoriti na životna pitanja savremenog čovjeka.

ANALISTI

LISJEN FEVR

- On ne prihvata ideju o zakonitosti istorijskog razvoja kao objašnjenje za probleme sadašnjosti. Pobija dotadašnju dogmu o bezličnom podređivanju istoričara izvoru i pojmovima na kojima je počivala tradicionalna istorija, *činjenici i dokumentu*, a pogotovu na shvatanju da je *istorijska činjenica*, nedjeljiva čestica istorije koju treba kritikom izvora ponovo u njemu pronaći. Predmet istraživanja, treba kao kod sociologa i naučnika koji se bave prirodom konstruisati hipotezama i rasuđivanjem.

LISJEN FEVR

LISJEN FEVR

- U suprotnosti sa dotadašnjim istraživanjem isključivo pojedinih, neponovljivih istorijskih pojava, Fevr predlaže bavljenje istorijskim strukturama. Njega više zanima međusobna povezanost činjenica u istraživanom razdoblju i prostoru, nego slijed činjenica u vremenu. Za njega određena istorijska razdoblja i društva ne obilježava jedan nivo struktura
- (npr. ekonomija ili politika), nego mreža njihovih odnosa.

MARK BLOK (1886-1944)

- Dok Fevr nastoji proširiti istraživanja na sva područja mentalnog života, koja se kao totalitet mogu studirati na primjeru pojedinih ličnosti, Blok svoju pažnju usmjerava na duhovne pojave koje se artikulišu u društvenom i materijalnom životu, u praksi i običajima ljudi. Takav pristup danas nazivamo **istorijskom antropologijom.**

MARK BLOK (1886-1944)

● Za Bloka teorija predstavlja sredstvo, a ne cilj spoznaje.

MARK BLOK (1886-1944)

- Blok je bio protivnik shvatanja da historičar ne može spoznati prošlost, jer nije bio direktan svjedok historijskih događaja, istovremeno upozoravajući da se ni sadašnjost ne može obuhvatiti neposrednim posmatranjem. Za njega se svaka društvena spoznaja temelji na *tragovima* činjenica, a ne na njihovom direktnom posmatranju, ističući da je *spoznaja prošlosti je stvar koja napreduje, koja se neprekidno mijenja i usavršava.*

HENRI PIREN

BELGIJSKI ISTORIČAR

(1862-1935),

Henri Pirenne (1862-1935)

- učenik Karla Lmaprehta je imao **veliki intelektualni uticaj na generaciju historičara koja je prekinula s događajnom historijom.** Piren se bavi društvenim promjenama u srednjem vijeku, ekonomskom historijom, instituciju i elitu gradova vezuje za ekonomskom osnovom društva.

ŽORŽ LEFEBVRE

GEORGES LEFEBVRE
(1874-1959)

PRVA GENERACIJA OKO
ANALA

- U marksističkom duhu proučava klasnu borbu u francuskoj revoluciji, a kao specijalista za agrarne probleme seljaštva, jedan je od začetnika ekonomske i socijalne istorije uz upotrebu statističkih i demografskih tehnika istraživanja.

Johan Huizinga (1872-1945)

JOHAN HUIZINGA

HOLANĐANIN

- Unutar svoje interpretacije istorije civilizacije bavio se i temama iz domena psihologije, etnologije, sociologije i filosofije. Zbog svoga zanimanja za tijelo, san, imaginarno, erotsko i simbolično smatra se **jednim od začetnika savremene istorijske antropologije**. Pisao pod uticajem Lamprehta, ali je bio veoma blizak Blokovim i Febvreovim shvatanjima

○

Filozofija istorije i njen kraj.

OSVALD ŠPENGLER (1880-1936).

PROPAST ZAPADA (I -1918; II-1922),

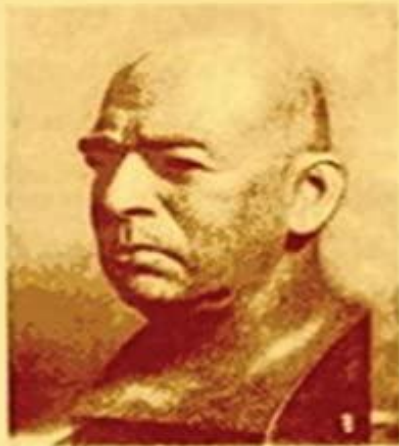

- Špengler je u svom djelu *Propast Zapada* (I -1918; II-1922), oštro osudio ograničenost historičara veza njih stranačkim i nacionalnim interesima, dok je sam vjerovao da se može izdići iznad ličnih predrasuda i istoriju čovječanstva posmatrati *okom Boga*.

Osvald Špengler (1880-1936).

PROPAST ZAPADA

OSWALD SPENGLER

THE DECLINE
OF THE
WEST

PROPAST ZAPADA

- Slijedeći Diltheja, on iz historijskog života isključuje svaku uzročnost jer prema njemu i društvo i priroda postoje samo u svijesti ljudi. Njihova se slika u vezi sa prirodom temelji na zakonima, a u vezi sa historijom na *uživljavanju*. Špengler odbija mogućnost istraživanja historije mjerilima nauke.

Osvald Špengler (1880-1936).

THE DECLINE OF THE WEST

An Abridged Edition

OSWALD SPENGLER

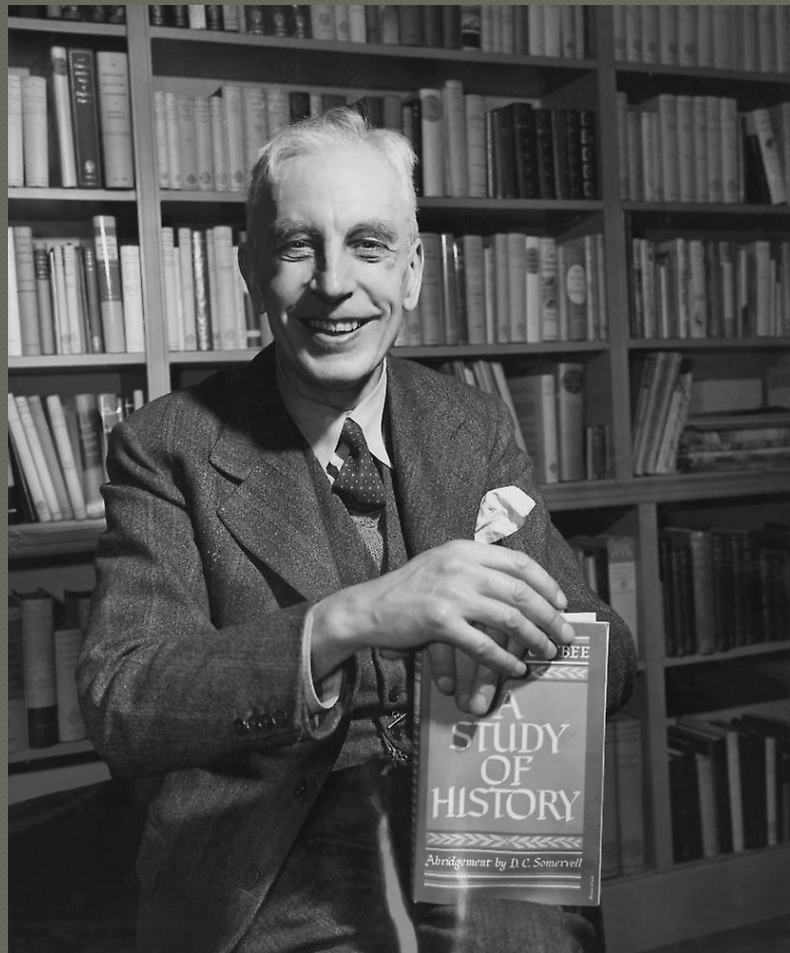
With a new Introduction by H. Stuart Hughes

- Iako odbacuje svaku uzročnost u istorijskom razvoju, on ipak uvodi pojam istorijske nužnosti u obliku *sudbine*. Ljudi prema njemu nijesu nosioci kulture nego bespomoćne lutke koje pokreće njima nepoznata *iskonska duša*. Špengler je i sam žrtva izarazito biološkog shvatanja zbog čega njegova morfologija kultura briše razvoj istorijskih pojava u vremenu.

Osvald Špengler (1880-1936).

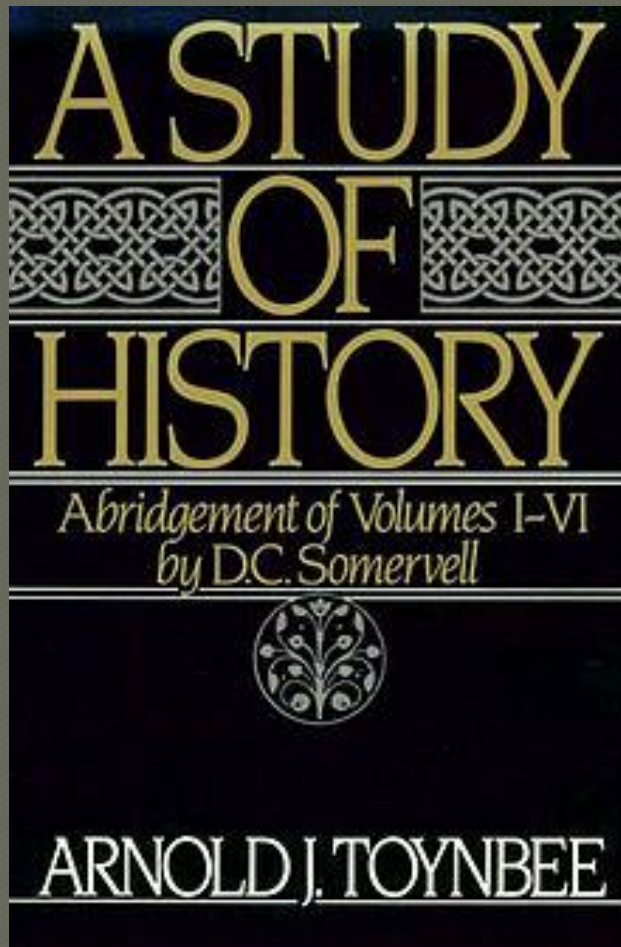
Za ŠPENGLERA je svaka kultura hermetično zatvorena cjelina koja se kreće u krugu od djetinjstva do starosti otprilike hiljadu godina, kada se *ukoči* u obliku *civilizacije* koja gubi stvaralačku mogućnost, zbog čega se u njoj stvara još samo materijalna kultura, da bi se naposljetku vratila u *iskonsku dušu* iz koje je proistekla. On tu sudbinu prorokuje i *kulturi Zapada*

Arnold Toynbi (1889- 1975)

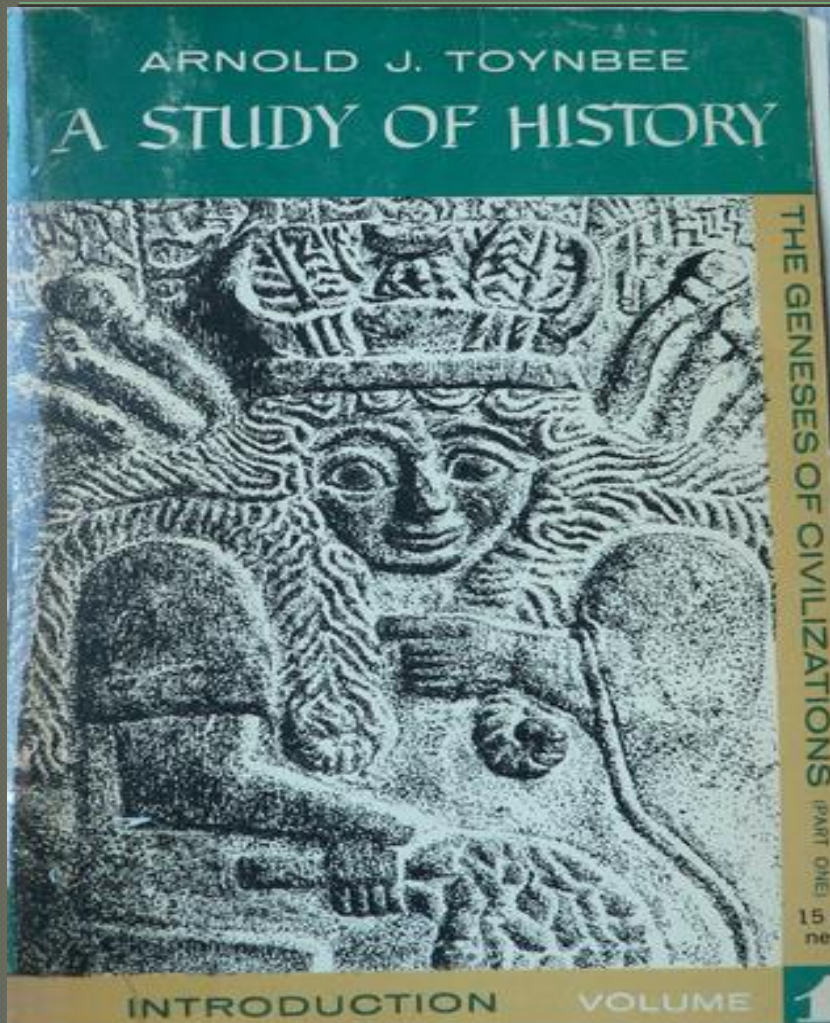
- povezivanjem Hegelove ideje evolucije i Špenglerovih hipoteza o cikličnom kretanju svijeta, napisao *Studije o Istoriji* (Istraživanje istorije) u 12 tomova.

Arnold Tojnbi (1889- 1975)

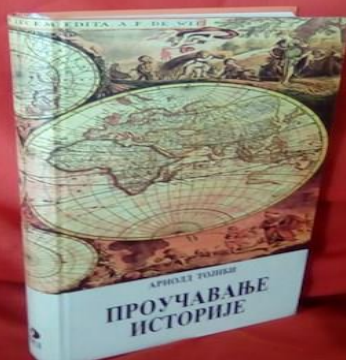
- TOJNBI je želio povezati istoriju i društvene nauke radi sveobuhvatnog istraživanja ljudske djelatnosti uvjeren kako samo proučavanje civilizacija metodom poređenja može istoriju pretvoriti u nauku koja će u bogatstvu pojedinih pojava pronaći ono što se ponavlja to jest određenu zakonitost.

Arnold Toynbi (1889- 1975)

- Prema TOJNBIJU istorija svijeta je zbir relativno samostalnih istorija pojedinih civilizacija, pa on u pomenutoj knjizi **izdvaja 28 potpuno razvijenih i šest neuspjelih civilizacija**. Prema njemu rast civilizacija se temelji na *odgovoru niza izazova* koji sa vremenom postaju sve više duhovni i unutrašnji, a manje materijalni i spoljašnji. Pokretači istorije su uske elite, *stvaralačke manjine* koje u doba rasta civilizacija pružaju duhovno vođstvo *masama* društva. Postupno, stvaralačke manjine se degenerišu u *dominantne*, stagniraju, jer više nijesu sposobne za dinamičko vođstvo i moć mogu zadržati samo silom

Arnold Toynbi (1889- 1975)

- Na kraju civilizacije se raspadaju u suprotstavljene *dominantne manjine*, *unutrašnji proleterijat* i *spoljašnji proleterijat*, dakle na varvare nad kojima manjina nema moć. Društvo propada jer više nema stvaralačko vodstvo koje bi *univerzalom državom* koju zamjenjuje *univerzalna Crkva*, pa počinje ciklus moglo odgovoriti na *izazove*. *Vrijeme nemira* sa ratovima i revolucijama završava sekundarne civilizacije koja proizilazi iz prve. Toynbi ostaje pri shvatanju tradicionalne istorije da istoriju pokreću stvaralačke ličnosti, dok je pretežna većina društva pasivna i sposobna samo oponašati elitu. Iako se Toynbijeva istorija odlikuje širinom gledišta i težnjom za totalitetom, ona je u suprotnosti sa *novom istorijom* koja želi istraživati različite aspekte istorijske stvarnosti sa osloncem na društvene nauke.

BENEDETO KROČE

(1866 – 1952)

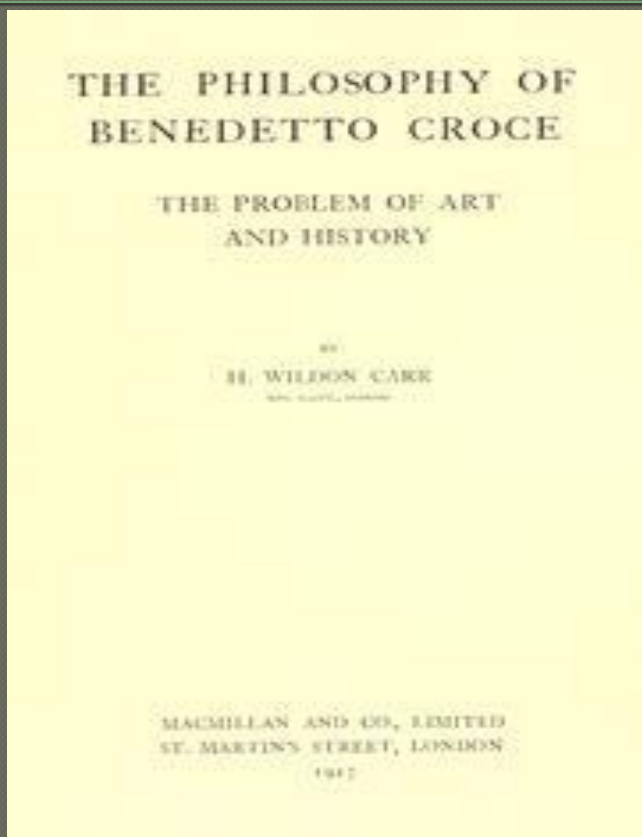
- U svojim glavnim teoretskim djelima *Teorija i istorija historiografije* (1917) i *Istorija kao misao i akcija* (1936) on odbacuje Rikertovu tezu o *idiografskim i nomotetskim naukama* koja se temeljila na *metafizičkom dualizmu* duha i prirode, zbog čega joj suprotstavlja apsolutni idealizam u Hegelovom smislu.

BENEDETO KROČE

(1866 – 1952)

FILOZOFIJA APSOLUTNOG
ISTORICIZMA

FILOZOFIJA APSOLUTNOG
ISTORICIZMA

- Za njega *storicismo* predstavlja shvatanje da su pojave jednokratne, neponovljive bez mogućnosti upoređivanja, nepodložne nikakvim zakonima, pa se svaka epoha može spoznati samo iz njenih vlastitih principa i načela. Prema Kročeu istorija nije djelo pojedinih istaknutih osoba, već apsolutnog duha kao društvene svijesti čovječanstva iz kojeg izvire stvarnost i svi ljudski odnosi. Na osnovu izraza duha Kroče izdvaja i područje istorije: istoriju umjetnosti, mišljenja, etičkih postupaka i ekonomske djelatnosti koja obuhvata i politiku. Svoju koncepciju pretvaranja istorije čovječanstva u istoriju ideja naziva *etičko – političkom istorijom*.

BENEDETO KROČE

(1866 – 1952)

The Philosophy of
BENEDETTO CROCE

An Introduction

ANGELO A. DE GENARO
Loyola University of Los Angeles

PHILOSOPHICAL LIBRARY
New York

**PROŠLOST JE PRISUTNA
SAMO U DUHU ISTORIČARA**

KROČE osuđuje pretenzije tradicionalne istorije da pruži objektivne dokaze o prošlosti koji ne zavise od interesa samog istoričara. Za njega prošlost je prisutna samo u duhu istoričara koji je ponovo doživljava u svojoj mašti.

Džordž Robin Kolvingud (1889-1943)

SLJEDBENIK BENEDITA
KROČEA

ISTORIJA-.ISTRAŽIVAČKA
DJELATNOST SLOBODNIH LJUDI

KOLINGVUD ističe kako je predmet istorije istraživačka djelatnost slobodnih ljudi koji je sprovode u skladu sa svojim razumom. Za njega bitna razlika između *unutrašnje* i *spoljašnje* strane neke istorijske činjenice je sljedeća: **spoljašnje je sve što se može opisati kao fizički događaj, a unutrašnje je ono što se može shvatiti samo kao misao.** *svaka istorija jeste istorija misli*

Američki relativizam

ČARLS BIRD

**CARL L. BECKER-ČARLS
BEKER**

Američki relativizam

LJUDI OBIČNO MISLE SVOJIM OSJEĆANJIMA

- **BIRD I BEKER** smatraju da istorijska interpretacija događaja i pojava uvijek zavisi od vremena, mjesta, stavova i namjera historičara, kao i da ljudska misao ne slijedi neka bezvremena pravila racionalnosti, jer kako Beker kaže ljudi obično misle svojim osjećanjima. Prema njima istorijska činjenica se mora utvrditi tradicionalnim postupcima kritike izvora, ali sama odluka o tome šta je „činjenica“ zavisi od vrijednosnih sudova historičara.

ČINJENICA ZAVISI OD VRIJEDNO- SNIH SUDOVA HISTORIČARA

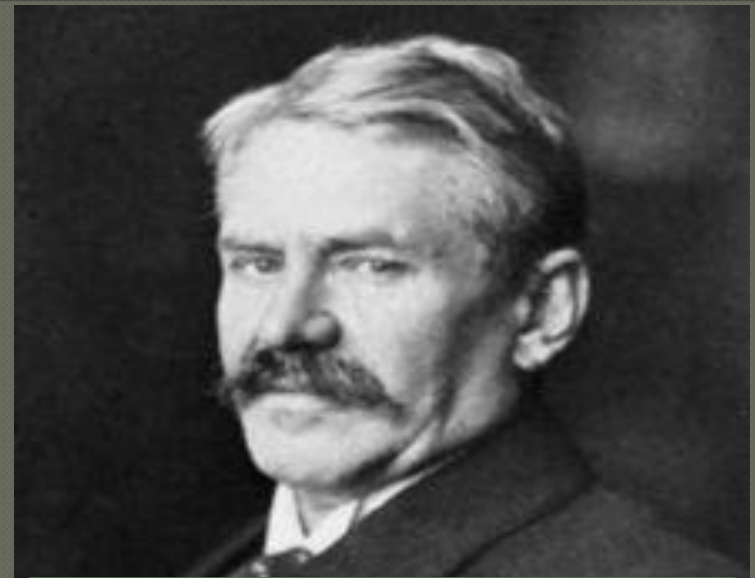
- **Beker se protivio pozitivističkom shvatanju da postoje jednom zauvijek date činjenice, tvrde kao fizička materija, uvjeren da svaka, pa i najelementarnija činjenica predstavlja samo uopštavanje niza malih činjenica o kojima historičar ne zna ništa. Prema tome i elementarna činjenica i složene pojave bile bi iluzorna neuhvatljiva stvar. Istorijska činjenica bi postojala samo u svijesti historičara kao proizvod sadašnjosti i mijenjala bi se zajedno sa njegovim mislima.**

Kriza istorizma i nacizam u Njemačkoj.

ISTORIZAM

- Klasični njemački istorizam u Rankeovom smislu dostigao je vrhunac ujedinenjem Njemačke. Do kraja prvoga svjetskoga rata klasični istorizam nije imao mnogo oponenta.
- Dvadesetih i tridesetih godina XX vijeka pojam istorizam dobija u Njemačkoj drugačije značenje

ERNEST TROLŠ (1865-1923.)

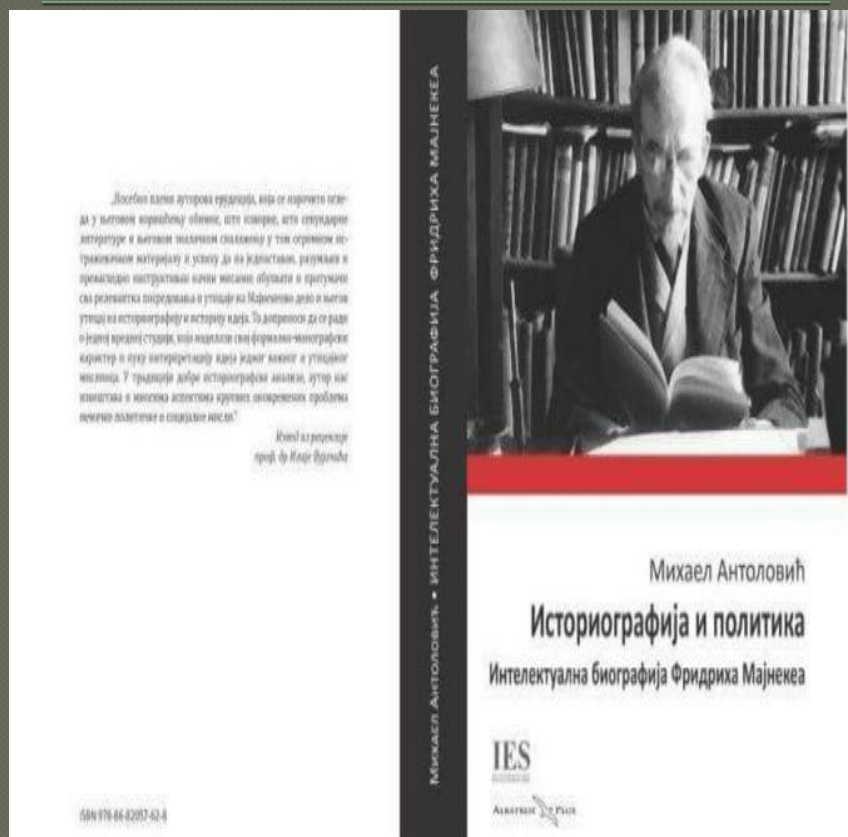

istorizam predstavlja posebni njemački način razmatranja čovjeka, države i društva

Kriza istorizma i nacizam u Njemačkoj

FRIDRIH MAJNEKE

FRIDRIH MAJNEKE

- проширује Trolšov pristup i smatra da istorizam predstavlja oblik mišljenja koji obilježava naučnu epohu, a njegova suština je u produbljivanju razumijevanja pojedinaca i ljudskih tvorevina kao i u određenom shvatanju istorijskog razvoja. Istorizam prema Majnekeu predstavlja dostignuće njemačkog uma koje prevazilazi stvaralačke domete istoričara iz zapadnoevropskih zemalja.

Kriza istorizma i nacizam u Njemačkoj

- Prvi svjetski rat je opovrgao Majnekeove optimističke pretpostavke o načelnoj harmoniji duha i moći u državi, zbog čega on 1924. godine napušta to mišljenje smatrajući da su država i politička moć ne samo stvaraoci kulturnih vrijednosti, već i njihovi rušitelji. Moć i etika, priroda i duh za njega su suprotstavljene strane, ali državni interes on ne poistovjećuje sa *politikom moći*, nego misli da je zadatak državnika zauzimanje za ravnotežu etike i moći. Prema tome on zadržava elemente svoje nekadašnje pretpostavke o harmoniji duha i moći: država ostaje individualnost vođena vlastitim načelima i interesima, a ne spoljašnjim mjerilima etike ili dobrobiti građana, pa politička istorija i država moraju ostati središte istraživanja. Najviši zadatak etičke aktivnosti predstavlja produhovljenje određene države u kojoj se vodi borba između prirode i kulture. Zbog toga što nije prihvatao rušenje pravne države i potpuno ugušenje duhovnih sloboda u nacističkom režimu, Majneke je 1935. godine smijenjen sa položaja urednika tada vodećeg njemačkog istorijskog časopisa. Podržavao je Hitlerovu ekspanzionističku politiku prije i u toku Drugog svjetskog rata, zbog čega je poslije rata za nacizam okrivio tradiciju racionalizma i zapadnoevropske demokratije

Kriza istorizma i nacizam u Njemačkoj

CARL MANHAIM 1893-1947

SOCIOLOGIJA ZNANJA

Karl Mannheim

- Najpoznatije je njegovo učenje o djelimično društveno-samostalnoj, *slobodnolebdećoj* inteligenciji koja ima više mogućnosti od ostalih društvenih grupa da izbjegne uticaj posebnih društvenih interesa i da zbog toga može *uglavnom, neometano ispravno misliti*. Kritika zamijera Mannheimu što prelazi preko činjenice da su intelektualci oni koji određuju šta je u datoj situaciji ispravno mišljenje.

Kriza istorizma i nacizam u Njemačkoj

CARL MAINHAIM

INTELEKTUALCI -IDEOLOGIJA

- Savremeno iskustvo nam pokazuje da su često intelektualci glavni nosioci i propagatori režimskih i dominantnih ideologija, ali i njihovi kritičari. On vjeruje da je istorija smišleni proces i ne želi prihvatiti Špenglerovo mišljenje da postoje samo međusobno odvojene kulture. U suprotnosti sa istorizmom, Majnhajm glavnu pažnju poklanja društvenim i ekonomskim istorijskim činocima.

Kriza istorizma i nacizam u Njemačkoj

EKART KER (1902-1933.)

EKART KER

- se odlučno protivio njemačkoj historiografskoj tradiciji koju je uspostavio Ranke da život u određenoj državi zavisi od potreba i interesa njene spoljašnje politike. **On primatu spoljašnje politike suprotstavlja primat unutrašnje politike** koju u Njemačkoj obilježava činjenica da kapitalistička industrija i finansijski krugovi nijesu mogli slomiti moć predkapitalističkog i vojnog establišmenta. Kada je njemačko građanstvo zadovoljilo ekonomske interese, napustilo je prvobitne političke zahtjeve. Generaciju njemačkih istoričara koja je početkom šezdesetih godina XX vijeka oštro nastupila protiv dotadašnje interpretacije njemačke istorije, protivnici su nazivali *keritima*, jer su oni otkrili do tada zaboravljeno Kerovo djelo.

Kriza istorizma i nacizam u Njemačkoj

- **Nacistička ideologija je germansku rasu uzdigla na čelo *viših rasa* i nije se zadovoljila samo stvaranjem njemačke moćne države kao svjetske sile. Prema uputstvima nacističkog režima historičari su imali zadatak da dokažu kako su propali svi narodi i kulture koji u obzir nijesu uzimali biološki zakon da *niža rasa* neminovno ugrožava opstanak *više rase*. Historičari su trebali da opravdaju tvrdnje da su *rasno zdravi* narodi ugroženi *otrovom kulture* koja ih može rastočiti i da se zbog toga njemački *narod-gospodar* nalazi pred smrtnom opasnošću protiv koje se mora boriti nasiljem. Nacistički ideolozi sudbinu njemačkog naroda poistovjećuju sa ličnošću Adolfa Hitlera. Historičari poput Burkharta, Fetera i Majnekea osuđuju se zbog svojih stavova i bivaju optuženi za nihilizam i građansku degeneraciju. Nasuprot tome zahtijeva se militarizacija historije isključivo u skladu sa nacističkim vaspitnim ciljevima. Većina historičara ne prihvata mit o *krvi i tlu* i kult Germana, ali se sa nacističkim režimom slaže u antisemitizmu i odbacivanju građanske demokratije. Većina historičara okreće glavu od logora smrti tješeci se stavom da je *nacizam radikalni izraz ili nesretna epizoda njemačke nacionalističke desnice*. Gotovo svi historičari koji su iz oportunitizma, uvjerenja ili zbog pritiska saradivali sa nacističkim režimom nakon Drugog svjetskog rata zadržali su svoje katedre, položaje i ugled u Zapadnoj Njemačkoj i Austriji.**